

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. Patris, Francisci Svarez, E Societate Iesv,
Metaphysicarvm Dispvationvm, In Qvibvs Et Vniversa
Natvralis Theologia Ordinate Traditvr, Et Qvæstiones Ad
omnes duodecim Aristotelis Libros ...**

Suárez, Francisco

Mogvntiæ ; [Coloniæ Agrippinæ], 1630

2 Vtrum qualitas in quatuor species conuenienter, & sufficienter diuisa sit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94179](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94179)

talis est: & non tantum secundum aliquam peculiarem rationem.

Hinc etiam recte exponi potest, cur qualitas peculiari ratione dicatur consequi formam, nam quia forma est quæ complet ac perficit essentiam rei, & confert principalem vim agendi, ideo qualitas quæ adiungitur ad complementum utriusque perfectionis, dicitur consequi formam siue per dimanationem, siue per quandam convenientem proportionem. Nec refert, quod aliquæ qualitates sint disconuenientes aliquibus subiectis: nam per accidens in eis existunt: perse autem institutæ sunt ad complendam perfectionem alicuius substantiæ. Vnde etiam figura licet secundum materialem capacitatem & entitatem videatur consequi quantitatem, tamè quatenus pertinet ad ornamentum substantiæ, & aliquo modo deferuire potest ad actiones, vel naturales motus, formam consequitur. Quantitas vero peculiari ratione dicitur consequi materiam, quia materia est prima radix huius molis corporeæ, ad quam constituendam vel complendam peculiari modo quantitas ordinatur.

Rursum iuxta hanc peculiarem rationem intelligendum est, cum dicitur qualitas esse modus substantiæ determinans potentiam eius ad aliquod esse accidentale secundum debitam mensuram. Intelligendum est enim de esse accidentali intrinseco, & absoluto, & perse ordinato ad complementum perfectionis formalis (vt sic dicam) ipsius substantiæ. Et ob eandem causam huic accidenti per Antonomasiã tributum est nomen qualitatis. Nam qualitas dici solet omnis res, quæ per modum actus & formæ aliã afficit, vel determinat, & simpliciter dicta explicat aliquid extra substantiam rei, illam modificans, & ideo peculiari ratione tributum est hoc nomen huic generi accidentium, quod ex sua ratione habet hoc peculiare munus, prout declaratum est.

Et ex eadem radice prouenit, vt omnes differentiarum quæ per propriam essentiam assignari non possunt, per qualitates regulariter assignentur: nam hæc sunt quæ quodammodo complent res creatas in suo esse perfecto. Et quamuis interdum huiusmodi accidentales differentiarum ex affectibus vel actionibus sumantur, id solum est in quantum his, diuersarum rerum qualitates aut proprietates indicantur. Denique si pene infinitam qualitarum varietatem consideremus, ex quarum conuenientia communissimum genus qualitatis abstrahendum est, facile, vt existimo, intelligemus non posse à nobis aliter declarari, in quo illa generalissima conuenientia consistat. Est ergo vtunque explicata hoc modo communis ratio qualitatis, & alij modi hoc explicandi fere ita sunt in concordiam redacti, vt noua difficultas in hac declaratione non occurrat.

SECTIO II.

Utrum qualitas in quatuor species conuenienter & sufficienter diuisa sit.

I.

Aristoteles tacite diuidens qualitatem in predicamenti, quatuor eius numerat species, vnamquamque earum bimumbram, vel binomiam constituens, scilicet habitum & dispositionem: naturalem potentiam & impotentiam, passionem & passiuam qualitatem, figuram & formam. At vero lib. 5. Met. c. 14. obscurius tradit diuisionem: quia naturalem potentiam & impotentiam omisit videtur, nisi eam sub virtute bene vel male operandi comprehendisse intelligamus. Figuram etiam in numeris tantum explicat & rebus immobilibus, id est, Mathematicis, specialiter illam attribuit. Ac denique illam qualitatis acceptionem reuocat potius ad eam significationem, quæ dicitur de differentia substanti-

ali. In quo vel loquitur iuxta dogma Pythagoricum, quod res Mathematicæ sint re ipsa separate & immobiles, vel certe loquitur de his rebus prout considerantur à Mathematicis, qui de his considerant ad modum substantiarum, & has qualitates cogitant vt differentias substantiales earum, sicut Diuus Thomas interpretatur. Diuisio ergo data in predicamenti magis perspicua est, & ideo illa est communiter recepta, ac proinde est à nobis explicanda. In eius autem explanatione ea, quæ breuiter expediri possunt, tam in communi quam in particulari, hinc attingemus: nonnulla vero quæ longiorem tractationem requirunt, in proprias disputationes referuabimus.

Prima difficultas de amplitudine diuisionis.

Quatuor autem præcipue difficultates in hac diuisione occurrunt. Prima est, quia multe res sub illis membris seu terminis comprehendi videntur, quæ qualitates non sunt. Nam habitus speciale predicamentum constituere dicitur: dispositio ad situm etiam pertinet, nam sedere aut stare quædam corporis dispositio est. Quod si dispositio comparatiue dicatur, quatenus vna res ad aliam disponit, sic etiam quantitas est dispositio materiæ ad formam, vel alia accidentia recipienda, & actio seu operatio est dispositio ad virtutem, vel motus ad valetudinem, vel passio ad corruptionem. Rursum potètia si sumatur passiuam indifferens est ad substantiam, quantitatem, &c. imo multi censent vagari per omnia genera, ita vt in vnoquoque sit propria potentia passiuam proprio actui correspondens. Si vero sumatur pro viagendi, etiam substantia per se ipsam est potètia ad agendum, vt inter disputandum de causa efficienti dictum est. Impotentia vero, cum sit priuatio quædam immerito inter qualitates numeratur. Præterea passio proprium predicamentum à qualitate distinctum constituit: quod si non pro ipsa via, sed pro termino passionis sumatur, non solum qualitas, sed etiam quantitas, & vbi, erunt passionis; quia per phisicas passionis sunt. Quid vero addat passiuam qualitatem supra communem rationem qualitatis obcurisimum est. Nec minus occultum est, quid in quarta specie significetur nomine formæ, cum hæc vox communis sit non solum qualitibus omnibus, sed etiam accidentibus, & substantialibus formis. Denique figura, cum solum sit quidam terminus quantitatis, & modus eius, potius ad quantitatem reducenda videtur.

Secunda difficultas de distinctione illorum membrorum.

Secunda difficultas est, quia hæc ipsa membra prout ad qualitatem pertinere possunt, non videntur esse satis inter se distincta, sed confusa, & permixta. Nam habitus sæpe est actiuus: ergo ea consideratione habet veram rationem potentiam: nam ex actione optime infertur potètia: ergo eo modo, quo habitus agit, habet potentiam, seu est potentia agendi. Quæ difficultas maxime locum habet in quibusdam habitibus, de quibus Theologi docent conferre potestatem agendi, vt sunt habitus per se infusi, & immutatorum opinione character. Species etiam intelligibiles, & sensibiles poterunt in hoc ordine poni, quia conferunt talem vim agendi, vt sine illa non possit fieri actus. Nec refert, quod illa virtus partialis sit, seu quia in suo genere, id est, ex parte obiecti, dici potest totalis: tum etiam, quia simpliciter loquendo, etiam virtus intellectus vel sensus est partialis, & nihilominus illæ qualitates absolute dicuntur potètiæ. Præterea inter eas qualitates, quas Aristoteles vocat passi-

palsiuas, multæ sunt quæ vere ac proprie sunt potentia actiua, vt grauitas, & leuitas, quas inter palsiuas qualitates numerat Aristoteles in hoc 5. Metaphys. c. 14. Item calor & frigus, tam ibi, quam in prædicamentis, ponuntur inter palsiuas qualitates, cum tamen sint veræ potentia ad calefaciendum vel frigefaciendum. Imo albedo, & nigredo, & alia obiecta sensuum, quæ ab Aristotele numerantur inter palsiuas qualitates, eo quod causent passionem in sensibus, sub illa eadem ratione sunt veræ potentia actiua, quia vere efficiunt illam passionem seu speciem in sensibus. Sicut calor etiam potest vocari qualitas palsiua, id est, effectiua passionis in ligno vel aqua: & nihilominus sub ea ratione est vera potentia actiua. Nam quod passio quam efficit albedo in sensu, sit intentionalis, nil refert, cum illa non sit extra latitudinem veræ efficientia. Alias nec intellectus agens esset vera potentia actiua: quia eius actio intentionalis est, imo etiam omnis actio intellectus vel sensus potest illo modo dici intentionalis.

Præterea, Aristoteles primæ speciei attribuit, quod bene vel male afficiat subiectum: quod quidem si intelligatur de bono & malo morali, nimis limitatum est: licet enim scientia & opinio non erunt habitus, nec dispositiones. Si vero bene vel male idem sint, quod conuenienter vel disconuenienter ad rei naturam illam afficere, sic non solum conuenit primæ, sed maxime etiam qualitibus tertie speciei: nam calor bene afficit ignem, id est, conuenienter naturæ eius, & frigus aquam, & sic de aliis: imo & figura potest hoc modo bene afficere subiectum, quo modo pulchritudo est bona dispositio subiecti. Denique omnis qualitas connaturalis, etiam si sit potentia vel dispositio, conuenienter afficit subiectum, vt intellectus animam, lux solem: quin etiam ad alia genera accidentium illi duo modi afficiendi extenduntur: sic enim etiam motus est violentus vel naturalis, quatenus est conueniens vel disconueniens naturæ subiecti: ad idem est de loco & similibus. Ex quibus intelligitur, illam differentiam non esse aptam ad discernendas qualitates. Erratio esse videtur, quia illa transcendentalis est, ad bonum transcendens spectans. Vnde etiam fit, vt illa duo membra eadem speciei qualitaris respectu diuersorum subiectorum conuenire possint.

Tertia difficultas de sufficientia diuisionis.

Tertia difficultas est, quia plures sunt qualitates, quæ sub illis speciebus non videntur comprehendendi. Primo enim actus immanentes qualitates sunt, cum formaliter conferant vltimum actum & perfectionem, & tamen ad nullam ex dictis speciebus pertinent, vt facile patebit per singulas discurrere. Secundo species intentionales ex omnium sententia qualitates sunt, & tamen iuxta communem sententiam non sunt habitus, vt infra videbimus, nec sunt dispositiones, cum ex se difficile remoueantur à subiecto, nec sunt potentia cum insint in potentiis, & de ceteris speciebus clarius sit, eis non conuenire. Estque aliud singulare in his qualitatibus, quod omnes illæ species qualitaris numeratæ ab Aristotele, ita afficiunt subiectum vt illud denominent: species autem intentionales ita afficiunt vt non denominent, vt maxime patet in speciebus visibilibus existentibus in aere vel speculo: signum ergo est pertinere ad nouum genus qualitatis, ab aliis distinctum. Tertio, raritas & densitas, asperitas, & lenitas, qualitates sunt: & tamē in supra dictis speciebus non continentur, vt per eas discurrere facile constabit.

Quod quidem videns Aristoteles in prædicamentis. c. de Qualit. negat has esse qualitates, & ad situm seu partium positionem eas reducit, quia raritas & densitas nihil aliud esse videntur quam distantia & propinquitas partium: asperitas vero & lenitas, &

Tom. II. Metaphys.

quabilis (vt sic dicam) & inæquabilis partium positio. Hæc vero Aristotelis responsio difficultate non caret, quia licet hæc consurgant ex partium positione, non tamen in ipsa positione formaliter consistunt, sed sunt quidam peculiare modi, qui non possunt nisi ad qualitatem pertinere. Alias, nec figura pertineret ad qualitatem: cõsurgit enim triangulus, verbi gratia, ex tali dispositione linearum, & pulchritudo ex tali dispositione partium. Item eadem ratione sanitas non pertineret ad qualitatem: nam consurgit ex quadam proportione & quasi positione humorum, qui suo modo sunt partes animalis. Denique densitas vel raritas non est quantitas, sed quantitatis modus, & non est sola relatio, vt per se constat, quia & per propriam actionem fit, & bene vel male disponit subiectum in ordine ad conseruationem suam, vel connaturalem essendi modum: ergo non potest esse nisi qualitas.

Quarta difficultas de bimembri distinctione singulorum membrorum.

Quarta difficultas est cur Aristoteles singulas species huius prædicamenti duplici nomine proponat. Aut enim eandem rem, vel essentiam vtrumque significat, vel diuersam: neutrum autem potest conuenienter dici. Non quidem primum, tum quia inutilis fuisset illa nominum multiplicatio, & confusio nem pareret, tum etiam quia non potest de omnibus verificari, quomodo enim potentia & impotentia, quæ priuatiuè videntur opponi, eandem speciem qualitatis significare possunt? Neque enim dici potest secundum, tum quia, vel debuissent octo qualitatis species immediate numerari, & non quatuor, vel si vnusquisque binarius illarum specierum haberet peculiare genus proximum, debuissent illa quatuor genera seu quatuor species nominari & declarari: tum etiam quia non potest id esse verum in omnibus, nam passio & palsiua qualitas non possunt essentialiter differre cum solum differant in breui aut longiori duratione, quæ non indicant diuersitatem essentia: cum possint ab intrinsecis causis prouenire, aut ex maiori vel minori intensiõne qualitatis, eademque fere ratio est de habitu & dispositione: nam etiam dicuntur differre, quia dispositio facile remouetur, habitus difficile, quod perinde est. In figura etiam & forma non potest facile fingi illa distinctio, cū figura ipsa quædam forma sit.

In contrarium vero est Aristotelis sententia, & auctoritas, quam ceteri Philosophi secuti sunt, iuxta quam asserendum est, recte datam esse prædictam diuisionem, omniaque illa membra, veras esse qualitates inter se distinctas, totaque latitudinem qualitatis comprehendentes. Vt hæc assertio probetur & difficultatibus tactis satisfiat, oportet sigillatim de singulis membris dicere, atque vt distinctius procedamus, in varias sectiones singula distribuemus.

SECTIO III.

Vtrum omnes distinctæ species veras & solas qualitates sub se comprehendant.

Incendū in primis est, nihil in his speciebus numerari, aut contineri, quod veram rationem qualitatis non habeat. Hæc assertio magna ex parte pendet ex vocum significationibus, quas propterea oportet accurate distinguere, nam possunt æquiuocationem continere.